

כנס מכון אהרן למדיניות כלכלית

בבית ספר טיומקין לכלכלה באוניברסיטת רייכמן

2023

אתגרי כלכלת ישראל בזמנים גועשים

ההשלכות הכלכליות הצפויות של יוזמות החקיקה של הקואליציה

פרופ' איתי אטר, ד"ר צחי רוז, ד"ר יניי שפיצר

בשיתוף המכון הישראלי לדמוקרטיה

הקדמה

- הדיון בהשלכות הכלכליות של יוזמות החקיקה תופס חלק מרכזי בשיח הציבורי
- המצגת מתבססת על נייר עבודה המחבר בין המחקר הכלכלי על החשיבות של "מוסדות" לכלכלה לבין ההשלכות של יוזמות החקיקה על כלכלת ישראל
- אנחנו מציעים סדרי גודל לנזק הכלכלי בטווח הארוך אם יוזמות החקיקה במתכונתן המקורית תתקבלנה, כמקשה אחת או בהדרגה
- גם הזהירה מבין התחזיות היא בעלת השלכות שליליות ודרמטיות על הכלכלה
- נתייחס בקצרה גם לחלק מהנזקים שכבר נגרמו לכלכלה הישראלית

המחקר: מוסדות הם הבסיס לפיתוח כלכלי

- מוסדות "טובים" הם גורם מפתח לפיתוח כלכלי
  - מערכת משפט היכולה לאכוף חוזים וזכויות קניין
  - ביזור הכוח ומגבלות אפקטיביות על הרשות המבצעת
  - מנגנון בירוקרטי מקצועי ועצמאי
- מתחומי המחקר החשובים והפוריים ב-25 השנים האחרונות:
  - שלל ממצאים אמפיריים לגבי ההשפעה החיובית של מוסדות טובים על פיתוח כלכלי
  - ערוצי ההשפעה מגוונים: עידוד השקעות, חדשנות, מניעת שחיתות ועיוותי הקצאה

כיצד חוזים את השפעת יוזמות החקיקה?

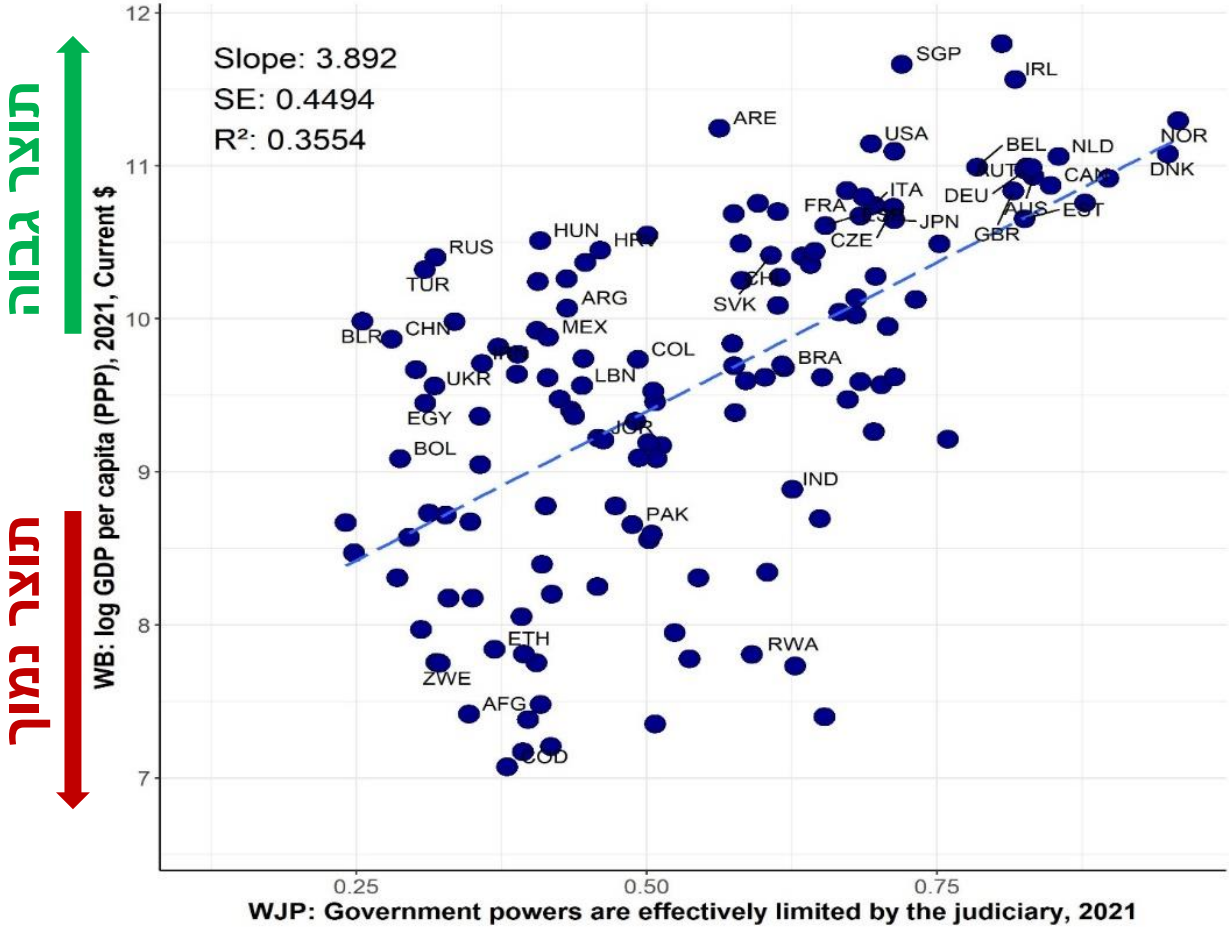
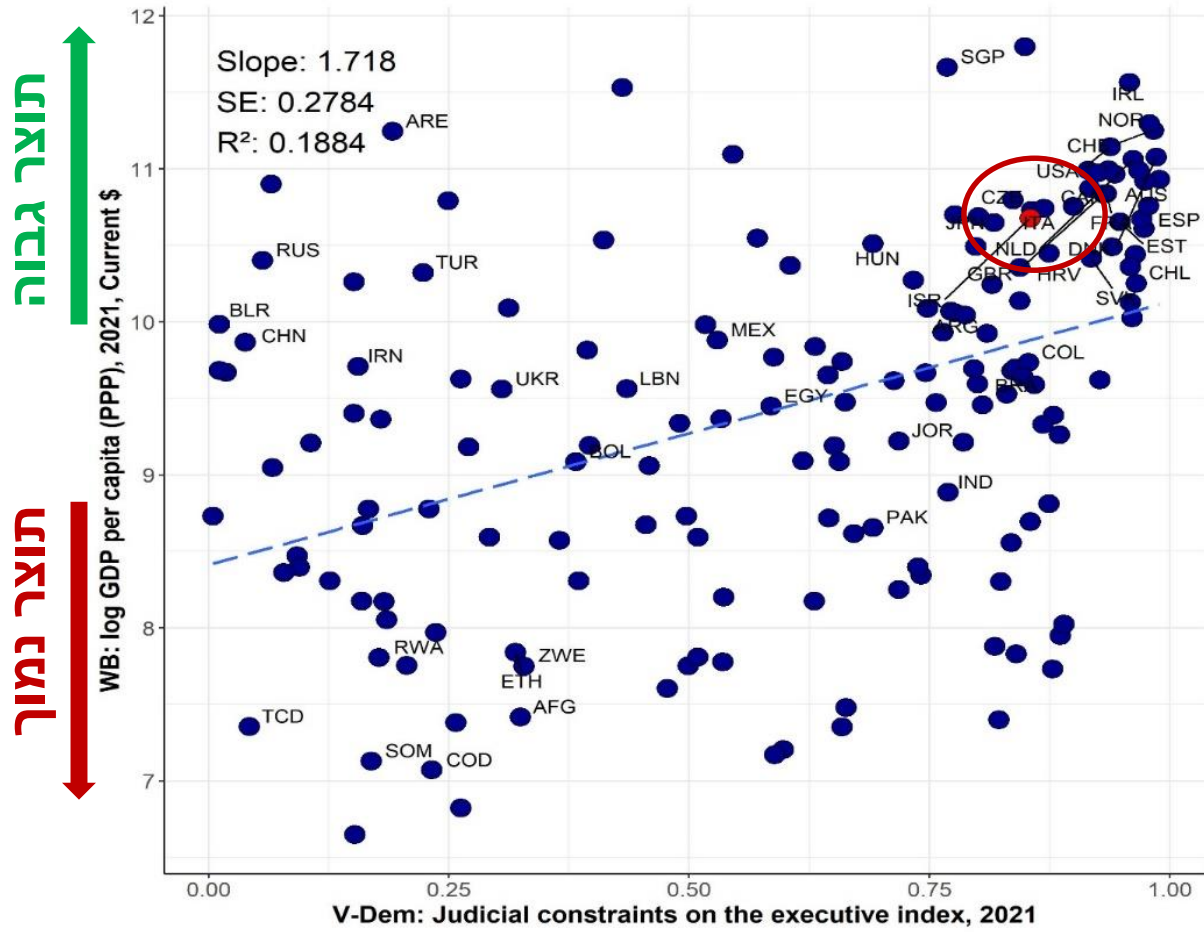
■ **שלב 1:** אמידת הקשר החיובי בין היקף הביקורת השיפוטית לבין מדדי פיתוח במדגם רחב של מדינות ועשרות שנים

ארבעה מדדים: (1) תוצר לנפש; (2) השקעה; (3) חדשנות; (4) שחיתות ציבורית

■ **שלב 2:** כימות הפגיעה בביקורת השיפוטית בישראל על בסיס הונגריה ופולין

■ **שלב 3:** חיזוי סדר הגודל של הנזק הצפוי לכלכלת ישראל בטווח הארוך

מגבלות שיפוטיות על הממשלה ותוצר לנפש

תוצר גבוה

תוצר נמוך

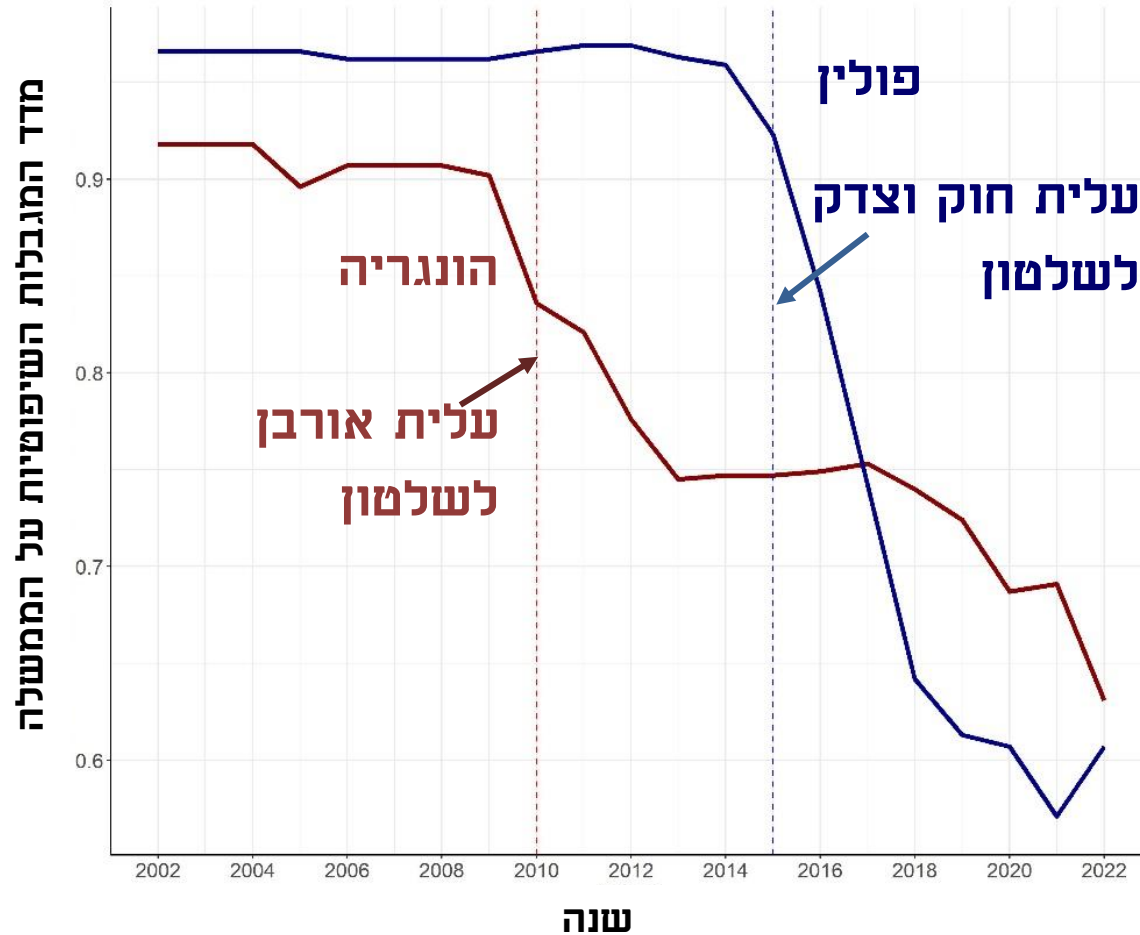
תוצר גבוה

תוצר נמוך

פחות מגבלות על ממשלה יותר מגבלות על ממשלה

פחות מגבלות על ממשלה יותר מגבלות על ממשלה

הפגיעה בביקורת השיפוטית על בסיס הונגריה ופולין

מה צפוי לקרות למדד המגבלות השיפוטיות על המשלה (בסולם 0-1)?

- ירידה של 0.35 נקודות במדד מאז עליית מפלגת חוק וצדק לשלטון בפולין ב-2015
- ירידה של 0.27 נקודות במדד מאז עליית אורבן לשלטון בהונגריה ב-2010
- סימולציה של פורום מדעני.ות מדינה צופה ירידה של 0.37 נקודות במדד בישראל, אם יוזמות החקיקה יעברו

אומדני טווח ארוך: ממצאים

הפסד שנתי למשפחה בת 5 נפשות (במונחי 2022)	ירידה בתוצר לנפש	אומדן
כ-82 אלף ₪	9%	מתון
כ-212 אלף ₪	23%	ביניים
כ-414 אלף ₪	45%	חמור

הערות על האומדנים

המחשות לסדרי הגודל של הנזק ולא תחזיות מדויקות. גם האומדן המתון מצביע על נזק אדיר לכלכלתה ולחוסנה של מדינת ישראל

רגישות מיוחדת של המשק הישראלי לזעזועים מוסדיים:

1. **תעשיית ההייטק:** קטר הצמיחה של המשק.

מתבססת על השקעות זרות וכוח עבודה בעל ניידות גלובלית גבוהה ("בריחת מוחות")

2. **מבנה סקטוריאלי של החברה:**

כבר עתה, חוזים בשינוי חד במדיניות התקצוב של אוכלוסיות שאינן משתלבות בשוק העבודה

חשש שהנזק לכלכלה יהיה גדול יותר ויתממש מהר יותר

תגובות מיידיות בשווקים (רשימה חלקית)

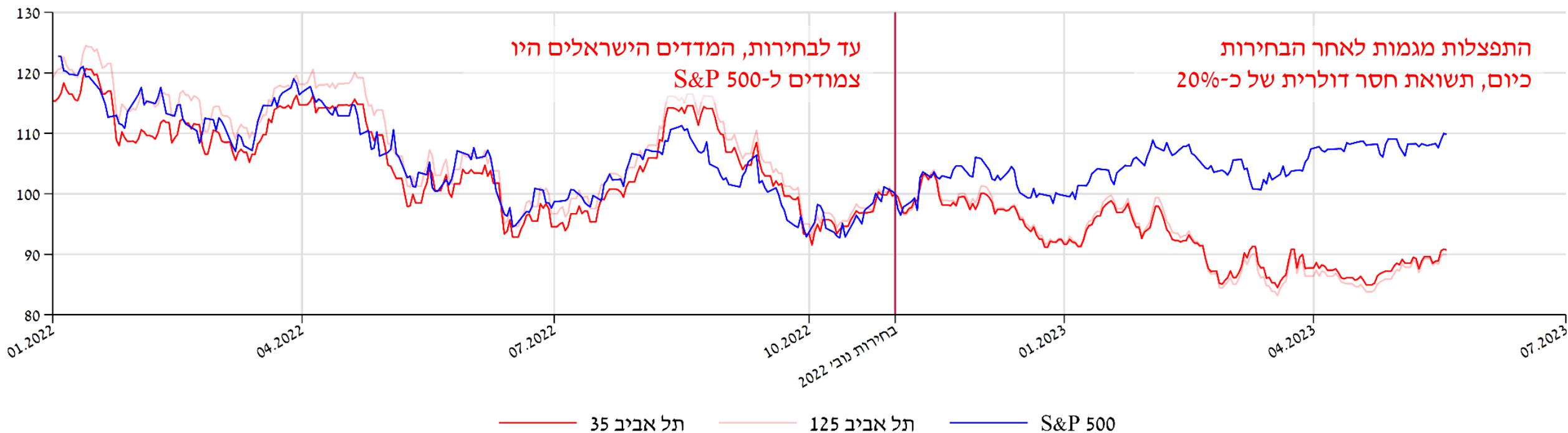
1. **פערי תשואות בין שוקי המניות בישראל ובחו"ל: פיצול מגמה חריג סביב הבחירות: נכון לתחילת מאי, ביצועי החסר של מדדי תל אביב הם כ-20% מתחת למדד השוואה**
2. **ירידה בהיקף ההשקעות בהייטק הישראלי: מנתח של 2.86% מכלל ההשקעות בהייטק במדינות ה-OECD בסוף 2022, ל-1.79% בלבד**
3. **פיחות עודף בערך השקל: פריצה חדה החל מינואר 2023 ממגמה ארוכת טווח של מתאם חזק עם מדד S&P 500. נכון לסוף מאי, שער הדולר גבוה ב-33 אגורות מהמצופה (10%)**

תשואות חסר במניות הישראליות

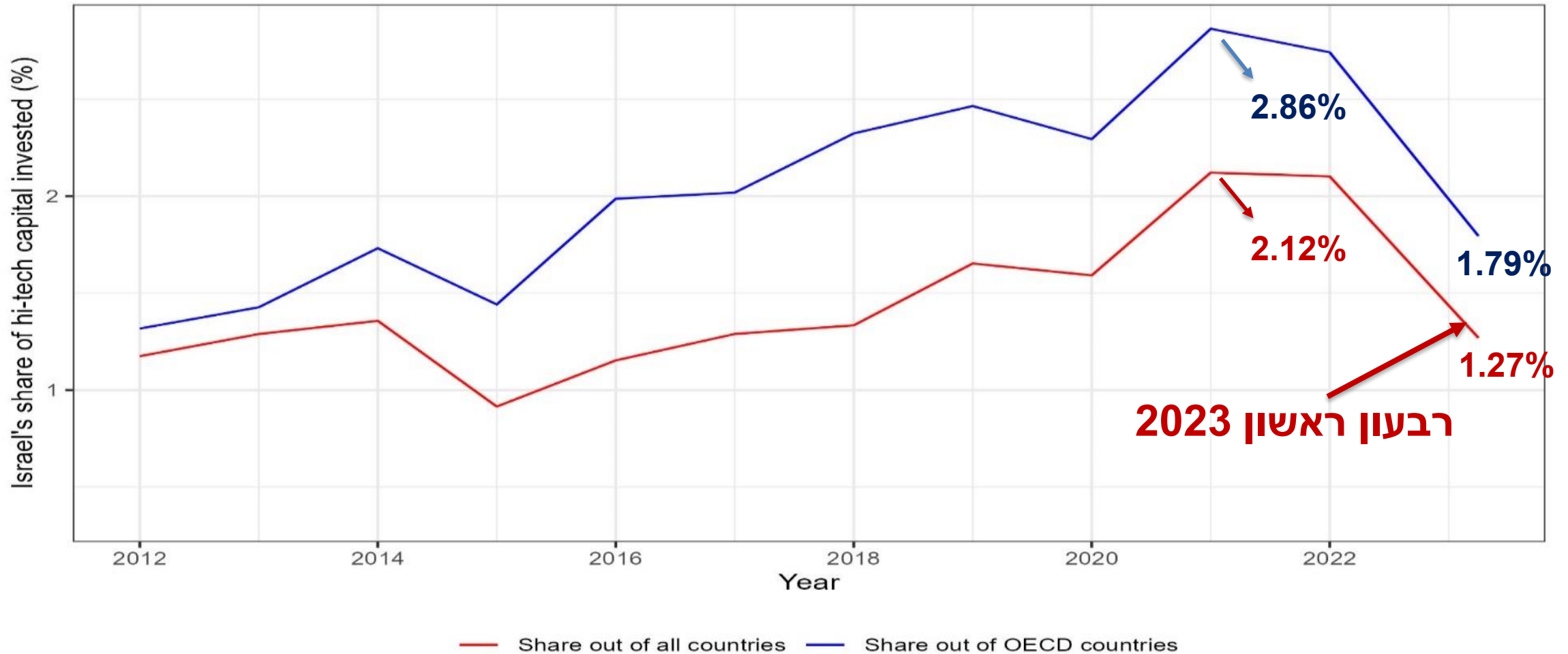
טווח קצר

תשואות מדדים מאז יום הבחירות

בדולרים ; מנורמל ל-100 ב-1 בנובמבר, 2022

ירידה בהשקעות בהייטק: נתח תעשיית ההייטק הישראלית מכלל השקעות ההייטק העולמיות

רבעון ראשון 2023

סיכום

- יוזמות הקואליציה צפויות לגרום לנזקים חסרי תקדים למשק הישראלי:

בטוח ארוך:

- באומדן המתון: הפסד שנתי של 82 אלף ₪ למשפחה בת 5 נפשות, במונחי 2022
- באומדן החמור: הפסד של 414 אלף ₪ למשפחה בת חמש נפשות, במונחי 2022

בטוח קצר:

- ביצוע חסר של מדדי המניות הישראליים, פגיעה בהייטק, ופיחות של השקל
- ללא עבודת מטה, הקואליציה יצאה לבליץ חקיקה עם השלכות חמורות ביותר על הכלכלה
- המלצת המדיניות של נייר זה, שמחליף את עבודת המטה, היא לגנוז את יוזמות החקיקה

תודה